

ESPOO
Leppävaara
Urheilupuisto 2
kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus
2016

Timo Jussila

Tilaaaja: Espoon kaupunki

Sisältö

Perustiedot	2
Johdanto	5
Maastonkuvaus ja kohdetiedot	5
Menetelmät	6
Koeala 1	8
Koeala 2	8
Koeala 3	10
Koeala 4	12
Koeala 5	22
Koeala 6	24
Koekuoppa 7	25
Koekuoppa 8	25
Koekuoppa 9	26
Tulkinta	27
Tulos	28

Kansikuva: Kivikautista muinaisjännöstä kuvattuna sen kaakkoispuolelta koilliseen. Kaivausalat ja – kuopat sijaitsevat opastaulun takaisessa metsässä.

Perustiedot

Alue: Espoo Leppävaara, Urheilupuisto 2, kesäkuussa v. 2016 löytynyt kivikautinen muinaisjännös.

Tarkoitus: Selvittää muinaisjännöksen luonne, säilyneisyys ja rajaus suunnitellun sprinttiladun alueella.

Maastotyö: 23. – 31.8.2016.

Kustantaja: Espoon kaupunki.

Aiemmat tutkimukset: Timo Jussila, Timo Sepänmaa ja Johanna Rahtola muinaisjännöskartoitus kesäkuussa 2016.

Tutkimuslupa: 4.8.2016 MV/126/05.04.01.02/2016.

Tutkittu pinta-ala: yhteensä n. 7,5 m², josta tasokaivauksena kaivausalat 1-6 (n. 5,5 m²), sekä koekuoppina 7-9 (n. 2 m²).

Tekijät: Mikroliitti Oy, Timo Jussila, Teemu Tiainen, Johanna Rahtola ja Timo Sepänmaa.

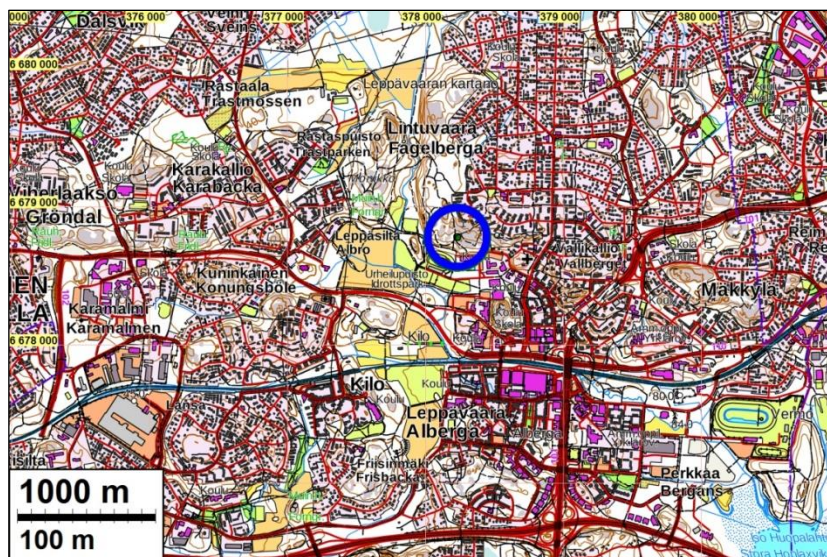
Löydöt: Kvartsi-iskoksia ja kivilajiesineen katkelma. KM: 41050.

Tulokset: Kivikautisen asuinpaikan koekaivauksessa alueelle tehtiin kuusi erikokoista tasokaivausmenetelmin kaivettua koealaa (nro.1-6) ja kolme koekuoppaa (nro. 7-9).

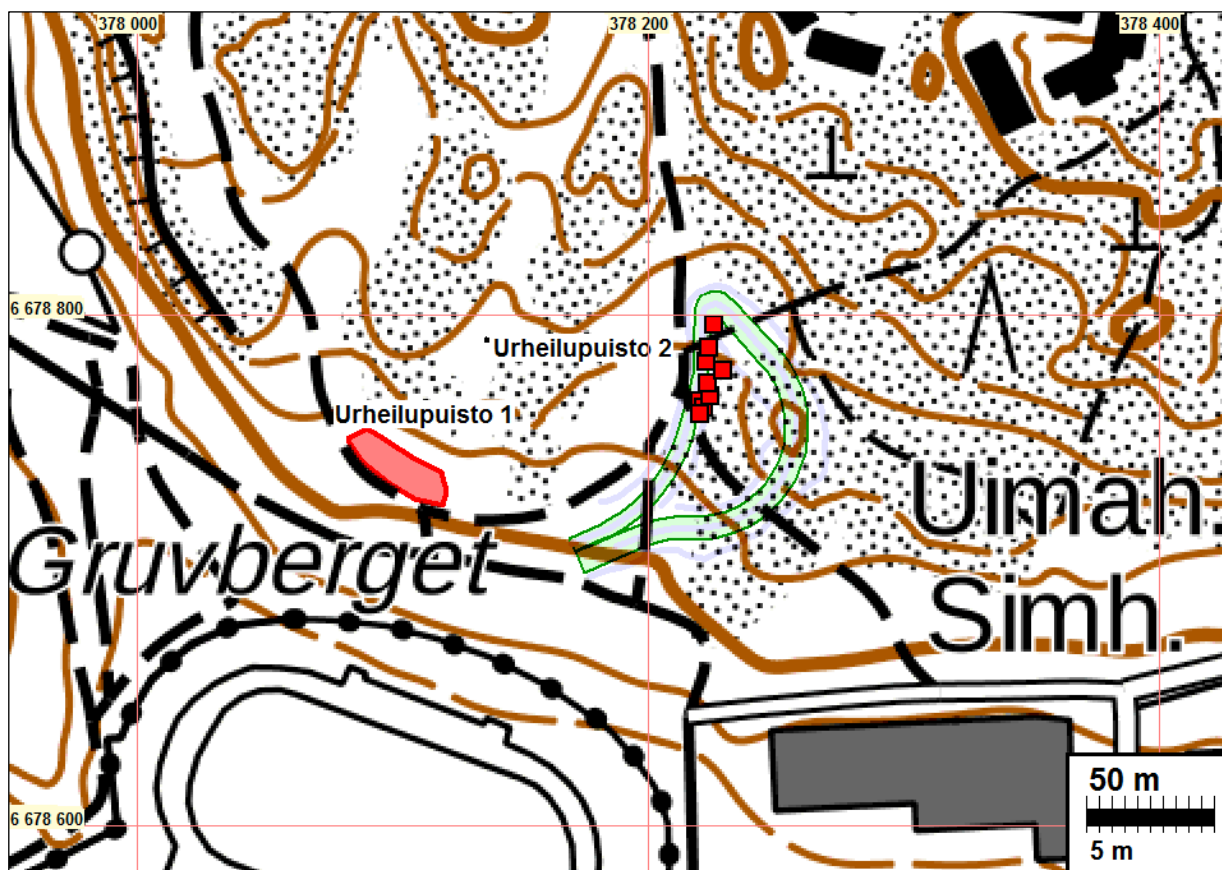
Koealoissa ja – kuopissa 1-8 todettiin kulttuurikerros, mikä ilmeni punaisena värjäytyneenä (hiekkä) kerroksena. kulttuurikerroksen paksuus oli noin 10- 20 (35) cm. Koealassa 4 todettiin kuoppaliesi, mikä tutkittiin, dokumentoitiin ja kaivettiin pois. Koekuopassa 8 todettiin vastaavankaltainen liesikiveys.

Kivikautinen muinaisjännös on vähälöytöinen, löydöt ovat pääasiallisesti kvartsi-iskoksia, sekä yksi kivilajiesineen katkelma. Kvartsi-iskoksia löytyi koealoista ja – kuopista 1-7 yhteensä 56 kpl. Lisäksi kvartsi-iskoksia löytyi alueen poikki menevän metsäpolun pinnalta.

Kivikautinen muinaisjäännös rajattiin alueelle, missä koealoissa ja –kuopissa todettiin kulttuurikerros. Kaakossa muinaisjäännös rajautuu kalliopaljastumaan ja lännessä kuntopolkuun. Suunnitellun sprinttiradan kohdalla on kivikautista muinaisjäännöstä n. 33 m matkalla, koekuopan numero 8 pohjoispuolelta etelään koealueen 5 eteläpuolelle. Sprinttiradan leveys on luiskien laidoilta n. 11 m, kulttuurikerrosta on siis suunnitellun sprinttiradan kohdalla n. 360 m² kokoisella alueella.

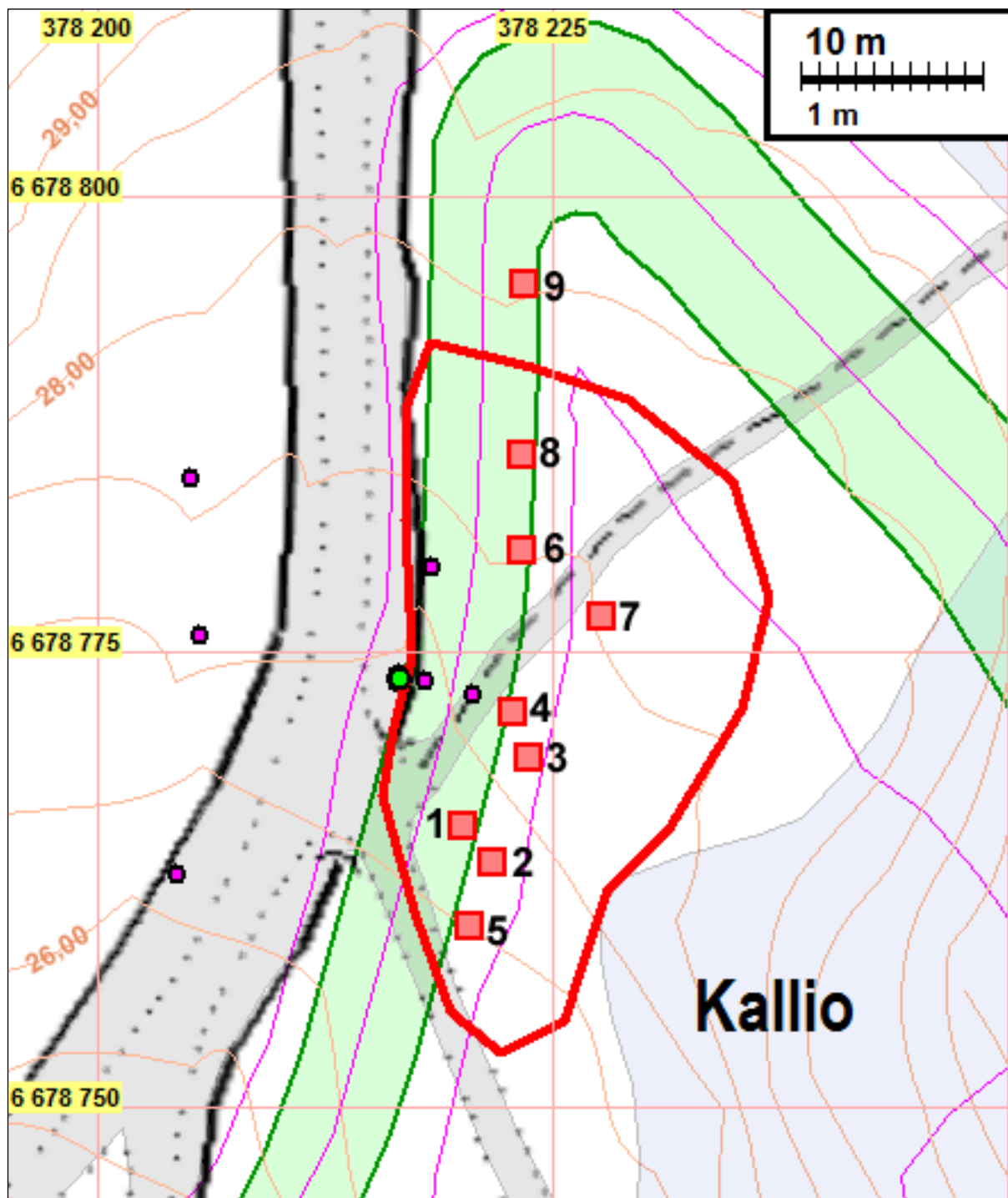

Tutkimusalue on sinisen ympyrän sisällä.

Maastokarttaote, punaiset neliöt osoittavat nyt tutkittua aluetta, suunnitellun sprinttiladun koillisosa vihreällä-harmaalla. Lounaassa punaisella täytöllä Urheilupuisto 1 kivikautinen asuinpaikka, joka rajattiin kesäkuussa 2016.

Tutkimuksessa määritetty muinaisjäänneksen raja sprinttiradan kohdalla on merkitty *punaisella viivalla*. Kaakossa jäännös rajoittuu kallioon (harmaa alue). Etelässä polun lounaispuolella on kallioinen törmä ja maaperä kivikkoista. Kuntopolun länsipuolta ei tutkittu.

harmaa alue = nykyinen ulkoilureitti ja polut

vihreä = suunniteltu sprinttilatu

sinipunaisella viivalla rajattu ala = suunnitellun sprinttiladun rakentamisalue, luiskat ym.

sinipunainen pallo = kesäkuun 2016 tutkimuksessa havaitut yksittäiset kvartsi-iskokset. Lisäksi kuoppien 1 ja 3 kohdille tehdyistä koekuopista löytyi kesäkuussa kvartsi-iskokset.

punainen neliö = koekuoppien sijainti, Kaikista koekuopista paitsi kuopasta nro 8 ja 9 löytyi kvartsi-iskoksia, kuoppien kokoon suhteutettuna melko tasaisesti koko alueelta. Kuopista 8 ja 4 tuli esiin kivetty liesi.

vihreä pallo = valaisinpylväs

Johdanto

Espoon kapunpungilla on suunnitteilla Leppävaaran urheilupuistoon sprinttilatu. Hankkeeseen liittyen paikalla tehtiin muinaisjäännöskartoitus kesällä 2016 (Mikroliitti Oy, Timo Jussila, Timo Sepänmaa ja Johanna Rahtola), missä selvitettiin Urheilupuisto – nimisen, ennestään tunnetun kivikautisen asuinpaikan rajaus, sekä vaikutus hankkeeseen. Kartoituksen yhteydessä alueella todettiin ennestään tuntematon kivikautinen muinaisjäännös, joka nimettiin Urheilupuisto 2:ksi. Se todettiin kahdesta paikalle tehdystä koekuopasta löydettyjen kvartsi-iskosten ja muutaman polun pinnalta löydetyn iskoksen perusteella. Paikalle tehtiin tuolloin useita muita koekuoppia joista ei tullut löytöjä. Muinaisjäännöksen luonne jäi tuolloin avoimeksi ja rajaus karkean arvion varaan.

Espoon kaupunki tilasi Mikroliitti Oy:ltä Urheilupuisto 2 muinaisjäännöksen tutkimuksen, jonka tarkoituksena oli selvittää muinaisjäännöksen ja rajaus suunnitellun sprinttiladun alueella, nykyisen kuntopolun itäpuolella. Museovirasto myönsi tutkimusluvan 4.8.2016 (MV/126/05.04.01.02/2016). Maastotyö tehtiin 23.–31.8.2016 välisenä aikana. Tutkimuksen johtajana oli Timo Jussila, muinaisjäännöksen löytäjänä olivat Johanna Rahtola, Teemu Tiainen ja Timo Sepänmaa. Maastotyö tehtiin tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa.

Kesän 2016 muinaisjäännöskartoituksessa kvartsi-iskoksia löytyi myös kuntopolun länsipuolen metsäpolulta ja tuulenkaadosta, sekä mahdollinen liesi kuntopolun ojaleikkauksesta. Koekaivauksessa kuntopolun länsipuoleista aluetta ei tutkittu.

Maastonkuvaus ja kohdetiedot

Muinaisjäännös sijaitsee Espoossa Leppävaaran urheilupuiston pohjoispuolella metsäalueella. Alueella on useita hiekkapäälysteisiä kuntopolkuja, mitkä ovat valaistuja latuja talvella. Paikalla kasvaa sekametsä, aluskasvillisuus on varvikkoa. Muinaisjäännösalueen pohjois-, -itä ja kaakkoispuolella on avokalliota.

Löytöalueen maaperä on lajittunut hiekka, vähäkivinen – hiekan seassa on harvakseltaan alle 5 cm kokoista pyörästynyttä sorakiveä. Alue sijoittuu korkeusvälille 26,5 - 27,7 m. Sen mukaan (26 m rantataso) paikka olisi nuoremman varhaiskampakeramian aikainen (Ka 1:2 n. 4500–4000 eKr.), karkeasti noin 4200–4100 eKr. ajoittuva – jos paikka on rantasidonnainen, mikä on oletettavaa. Alueen länsipuolella on avokalliota. Maaperä vaihtuu kiviseksi alueen pohjoispuolella.

Muinaisjäännös on opastaulun takana, sekä molemmin puolin sivuilla. Kuvattu koilliseen.

Edessä metsäpolku, missä todettiin kvartsi-iskoksia. Koekaivauksessa tutkittua aluetta infotaulun takana ja molemmin puolin. Taustalla näkyy kalliota, mihin muinaisjäänös rajautuu idässä. Kuvattu itä-koilliseen.

Muinaisjäänöksen maastoa kallion reunalta länsi-luoteeseen.

Menetelmät

Tutkittavalle, suunnitellun sprinttiladun alueelle avattiin yhdeksän koealaa ja koekuoppaa, joiden pinta-ala oli yhteensä n. 7,5 m².

Koealat 1-6 kaivettiin tasokaivauksena, noin 70 x 70- 80 x 170 cm kokoisina alueina. Tasokaivauksella tutkitun alueen kokonaispinta-ala oli noin 5,5 m². Kaivannoista poistettiin pintaturve lapiolla ja sen jälkeen koealat kaivettiin lastoilla, 5-10 cm kerroksina. Löydöt otettiin talteen kaivauskerroksittain. Löytöpaikkokojen sijainti mitattiin alle 5 cm sisäisellä tarkkuudella, ulkoinen tarkkuus ETRS-TM35FIN koordinaatistossa on alle 30 cm. Jos löytöjä oli samalta 20 x 20 cm:n kokoiselta alueelta useita – löytökeskittymä suppealla alalla - niille mitattiin yhteinen löytöpiste. Koealojen tasot ja profiilit dokumentointiin, mittauksin, valokuvin. Koealan 4 rakenteesta, liesikiveyksestä piirrettiin tasokartat. Kenttätöiden mittaus-, valokuvaus- dokumentoinnista ja mitta-piirrosten digitoinnista vastasi Teemu Tiainen.

Koekuopat 7-9 kaivettiin pääosin lapiolla ja kaivettu maa-aines pengottiin tarkoin lastoilla ja osin seulottiin löytöjen havaitsemiseksi. Koekuopat olivat kooltaan 70 x 70 cm - 80 x 80 cm. Koekuopituksella tutkittiin yhteensä noin 2 m² suuruinen ala. Koekuopat dokumentointiin valokuvaamalla, maakerrokset katsottiin valmiin koekuopan profiilista. Löydöt otettiin talteen kuopittain, eli mittauspisteenä toimi kuopan lounaiskulma.

Koealojen ja -kuoppien sijainti mitattiin VRS-palveluun kytketyllä GNSS RTK vastaanottimella (ulkoisen tarkkuus alle 30 cm).

Koealat sijoitettiin suunnitellun sprinttiladun reitille huomioiden kesän 2016 muinaisjäännöskartoituksessa tehdyt löytöhavainnot. Tuolloin kahdesta koekuopasta löytyi kvartsi-iskos. Näiden löydöllisten koekuoppien kohdille avattiin koealat 1 ja 3.

Kesän 2016 muinaisjäännöskartoituksessa koekuopituksen lisäksi alueella havainnoitiin silmämääräisesti avoimia maastonkohtia. Alueen poikki kulkevan koillis-lounas – suuntaisen metsäpolun pinnalla todettiin kvartsi-iskoksia. Polun kohdalla turve on kulunut pois ja polun pinta on hiekkaa. Myös koekaivauksen yhteydessä polulla havaittiin kvartsi-iskoksia noin 11 metrin matkalla alkaen kuntopolun risteyksestä koilliseen. Näitä polun pinnalla havaittuja kvartsi-iskoksia ei otettu talteen.

Koeala 4 sijoitettiin metsäpolun kaakkoispuolelle, koeala 6 polun luoteispuolelle ja koekuoppa 7 polun kaakkoispuolelle, pintalöytöpaikan läheisyyteen. Polulle ei tehty koekuoppia, sillä se katsottiin kulutuksen vuoksi ”häiriintyneeksi”, koekuopat tehtiin ns. kajoamattomille osille aluetta. Lisäksi polku on kuntoilijoiden ahkerassa käytössä, joten polun katkaiseminen ja kuopittaminen olisi vaatinut alueen aitaamista.

Koekuoppien sijoitteluun vaikutti myös tasokaivausmenetelmin kaivetuista koealoista tehdyt havainnot. Löydöt vaikuttivat vähenevän koekuopan 6 kohdalla, mistä syystä siitä pohjoiseen kaivettiin ns. varmistuskuoppia (8-9) joita ei siis tasokaivettu. Muinaisjäännöksen itärajaa varmistettiin sille suunnalle avatulla koekuopalla (7).

Koeala 5 tehtiin alueen eteläosaan, muinaisjäännöksen etelärajaus selvittämiseksi. Maasto laskee ja muuttuu kiviseksi koealan 5 eteläpuolella, eikä tutkimusta ulotettu enää sen eteläpuolelle. Kevään kartoituksessa sille osalle tehtiin koekuoppia, missä ei todettu mitään viitteitä kivikautisesta muinaisjäännöksestä.

Johanna Rahtola dokumentoi Timo Sepänmaan kaivama koealaa numero 5 (vas.). Muinaisjäännöksen maastoa kuvattuna koillisesta. Kuvassa oikealla olevalla hiekkapolulla havaittiin kvartsi-iskoksia, sekä kesän muinaisjäännöskartoituksessa, että myös koekaivauksen yhteydessä (oik.).

Koela 1

N 6678765,40 E 378220,16 Z 26,74 (kaakkoiskulma)

Koko: 70 x 120 cm, 0,84 m²

Dokumentointitasot	Kv. kpl	Muut löydöt	Kuvaus
0 = 0-9 cm			pintaturve
1 = 9-14 cm	6		(paikoitelle noin 2 cm paksu huuhtoutumiskerros) punaruskea hiekka
2 = 14-22 cm	7		punaruskea hiekka
3 = 22 cm ->	1		kellertävän ruskea hiekka, pohja.

Koela 1 sijoitettiin kesän 2016 muinaisjäännöskartoituksessa tehdyn koekuopan läheisyyteen, josta tuolloin löytyi kvartsi-iskos.

Tulkinta: Koelassa todettiin punertavaksi värjäytynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 10 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: Kvartsi-iskoksia 14 kpl

Taso 1 (vas.), taso 2 (oik.)

Taso 3 (vas.), profiili (oik.).

Koela 2

N 6678763,35 E 378221,74 Z 26,76 (koilliskulma)

Koko: 80 x 80 cm, 0,64 m²

Dokumentointitasot	Kv. kpl	Muut löydöt	Kuvaus
0 = 0-12 cm			pintaturve, kiviä 5cm Ø.
1 = 12- 17 cm	3		(paikoitelle noin 2 cm paksu huuhtoutumiskerros) punainen hiekka
2 = 17-22 cm	2		punainen hiekka

3 = 22–26 cm ->			kerroksen pinnassa ruskean punanainen tumma hiekka, hiilenhippuja ja orgaanista ainesta sekoittuneena. Pohjalla puhdas punertavan ruskea hiekka.
4 = 26 ->			Kallio peittää lähes koko kuopan.

Tulkinta: Koealassa todettiin punertavaksi värjäytynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 12 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: kvartsi-iskoksia 5 kpl.

Taso 1 (vas.), taso 2 (oik.)

Taso 3 (vas.), taso 4 (oik.).

Taso 5 (vas.), profiili (oik.).

Koeala 3

N 6678769,12 E 378223,74 Z 27,17 (koilliskulma)

Koko: 75 x 75 cm, 0,49 m²

Dokumentointitaso	Kv. kpl	Muut löydöt	Kuvaus
0 = 0-9 cm			pintaturve
1 = 9-22 cm	2		huuhtoutumiskerros, punertavan ruskea hiekka
2 = 22-28 cm	3		punainen hiekka
3 = 23-37 cm			punaruskea hiekka
4 = 37-46 cm	1		kellertävän ruskea, karkeampi puhdas hiekka.
5 = 46-50 cm			vaalea, kellertävä karkea hiekka
6 = 50-63 cm			vaalea kellertävä karkea hiekka

Koeala sijoitettiin kesän 2016 muinaisjäännöskartoituksessa tehdyn ns. löydöllisen koekuopan läheisyyteen.

Tulkinta: Koealassa todettiin punetavaksi värjäytynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 18 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: kvartsi-iskoksia 6 kpl.

Taso 1 (vas.), taso 2 (oik.).

Taso 3 (vas.), taso 4 (oik.).

Taso 5 (vas.), taso 6 (oik.).

Taso 7 (vas.), profiili (oik.) jossa maatuneen puunjuuren jälki.

Koela 4

N 6678771,68 E 378222,94 Z 27,20 (koilliskulma)

Koko: 70 x70 cm, 1. laajennus 70 x 100 cm, 2. laajennus 130/170 x 150 cm. Kaikkiaan 2,23 m².

Koela tehtiin metsäpolun itäpuolelle.

Dokumentointi-kerrokset	Kv. kpl	Muut löydöt	Kuvaus
0 = 0-9 cm			pintaturve
1 = 9- 16 cm	1		huuhtoutumiskerros, vaalea ruskea hiekka, tumma läikkä, hiiltä ja nokea.
2 =16- 20 cm			vaalea ruskea hiekka. Rapautuneita kiviä.
3 = 20–28 cm	5 (kerrokset 0-3)		Laajennus 1: kaivettaessa esiin tullut kiveys (liesi), rapautuneita kiviä. Kuoppa laajennettu ja kaivettu tasoon 4. Tumma punertava hiekka kiveyksen kohdalla. Kiveys jatkuu profiileihin.
0-1 = 0- 16 cm	1		Laajennus 2: Laajennus siten, että liesikiveys saatu esiin kokonaisuudessaan. Kaivettu lastalla suoraan tasoon 2. Huuhtomiskerros ja vaalea punertava hiekka. Palaneita kiviä.
2 = 16–20 cm	2		Kaivettu laajennusosaa 2 tasoon 3. Punertavan ruskea hiekka. Rapautuneita kiviä.
3 = 20- 24 cm	3		Koko koekuoppa: Kaivettu koko kuoppa samalle tasolle, tasoon 4. Pyöreä liesikiveys selvästi havaittavissa. Hiiltä kivien välissä ja alla. Kivien kohdalla maa selvästi punaista (kuumentunutta). Kivien koko n. Ø 5-25.
4 = 24- 28 cm	8	kivilajiesi- neen pala	Kaivettu esiin liesikiveystä, mikä erottuu selvästi ympyränmuotoisena. Rapautuneiden kivien välissä hiiltä. Kvartsi-iskoksia keskittymänä lieden lounaiskulmassa. Tummemman punaisen hiekan alue lieden etelä ja lounaispuolella. Liedestä kivilajiesi- neen katkelman pala. Hiilen seassa hiiltyneet kasvijäänne.
5 = 28- 33 cm	1		Kaivettu liesikiveystä. Rapautuneet kivet 5-15 cm Ø. Kivien välissä ja kivien ulkopuolella hiiltä.
6 = 33- 37 cm			Kaivettu liesikiveystä. Kivet 5-15 cm Ø, hiilen määrä vähenee. Maa on kivien alla hyvin tummaa, mustaa, tiivistä ja rasvaisen tuntuista.
7= 37- 42 cm			Lieden pohjan koko kerroksessa on noin 40 cm Ø. Maa kivien välissä tummaa ja rasvaista, kuten kerrosta nro 6 kaivattaessa.
8= 42 -47 cm			Lieden kuoppamainen muoto selvästi havaittavissa. Hiekka karkeaa, punervan ruskeaa. Tummempi hiekka lieden luoteisosassa. Poistettujen kivien alla runsaasti hiiltä. Hiiltyneen puun syyt menevät eri suuntiin.
9= 47–51 cm			Kaivettu liesi pois tasoon 10, eli pohjaan, missä puhdas hiekka. Lieden pohja kaivettu pois puolikkaina. Kerroksessa lieden pohja, missä ei kiviä, vaan ainoastaan tumman hiiltyneen ja rasvaisen hiekan. Lieden alla hiekassa jonkin verran viitteitä. Hiekka vaaleaa. Pohjan ruskeat laikut ovat juurien jälkiä. Kuoppa varmistettu ottamalla kuopan pohjalta lieden kohdalta näyte maakairalla. Kairassa puhdas hiekka.

Liesikiveys

Koealassa 4 todettiin selkeä liesikiveys. Koealaa laajennettiin kahdessa osassa siten, että koko liesikiveys saatiin esiin. Liesikiveys kaivettiin esiin osin tasokaivauksella ja osin yksikkökaivauksena. Koko liesikiveys dokumentointiin ja kaivettiin pois.

Ympyrän muotoisessa, halkaisijalta noin 50 cm kokoisessa liedessä oli rapautuneita kiviä kooltaan noin 5-15 cm Ø. Kivien välissä, lieden ulkoreunalla, sekä sen alapuolella oli runsaasti hiiltä ja nokea. Erityisen paljon ”rasvaista” maata ja nokea oli lieden pohjalla kivien alla. Nokimaa ei kuitenkaan ollut levinnyt eikä ulottunut lieden ulkosyrjää kauemmaksi. Hiekka lieden ympärillä, sekä siitä poistettujen kivien alla oli punertavaa, palaneen oloista ja poikkesi selvästi muusta hiekasta muualla koealassa, sekä verrattuna alueen muihin koeojiiin ja -kuoppiin.

Tulkinta: Liesi on ns. kuoppaliesi ja se ulottui n. 50 cm syvyyteen ja kiveys alkoi vasta n. 15 cm syvyydeltä. Kuoppaliesi on reunoiltaan kivetty ja jossa tulta on pidetty vain lieden sisällä. Merkille pantavaa on, että palanutta luuta ei ollut lainkaan. Kyse voisi olla myös ns. keitto- tai haudutuskuopasta. Punainen, värjäytynyt hiekkakerros lieden ympärillä n. 35 cm paksu = kulttuurikerros

Löydöt: kvartsi-iskoksia 21, yksi kivilajiesineen katkelma. Pienimuotoinen löytökeskittymä oli havaittavissa lieden lounaiskulmassa.

Kuoppa 4 70x 70 cm, taso 1 (vas.), taso 2 (oik.).

Kuoppa 4 taso 3 (vas.). Kuoppa 4 laajennettu 70x 110 cm (laajennus 1), laajennus kaivettu tasoon 4 (oik.).

Kuoppa 4. Laajennus 2. Laajennusosa on kaivettu tasoon 2 (vas.). Kuoppa 4. Laajennus 2. Laajennusosa on kaivettu tasoon 3 (oik.).

Kuopassa 4 laajennuksessa tasossa 3 esiin tuleva liesikiveys (vas.) ja liesi tasossa 4 (oik.).

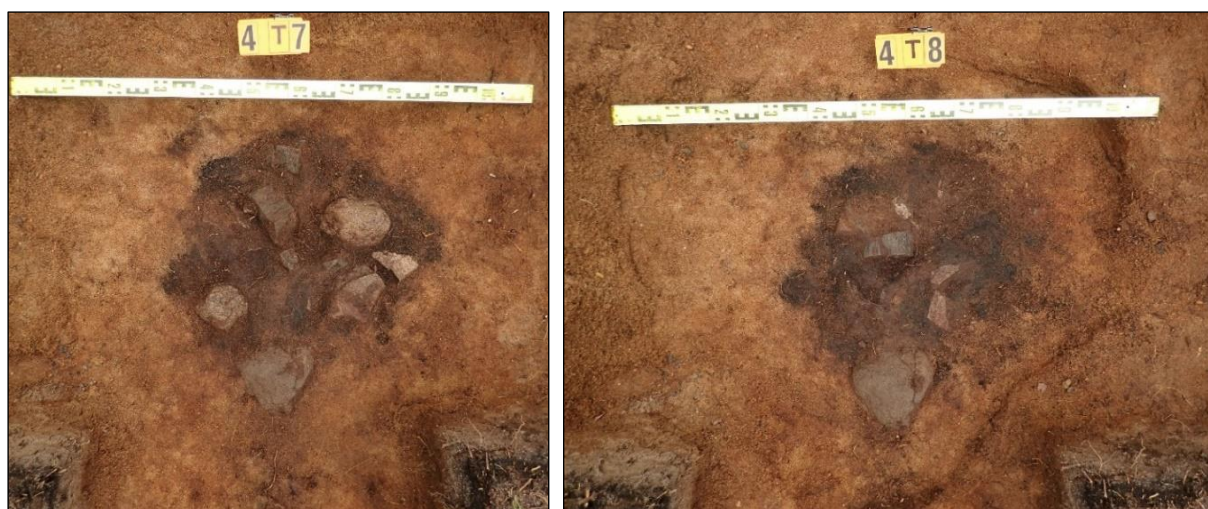

Liesikiveys tasossa 5 (vas.) ja tasossa 6 (oik.).

Liesikiveys tasossa 6 (vas.) ja tasossa 7 (oik.).

Liesi tasossa 7 (vas.) ja tasossa 8 (oik.).

Liesi tasossa 4, kivien alla nokinen ja rasvainen kerros (vas.), liesi kaivettu pois, alla kellertävä puhtas pohjamaa.

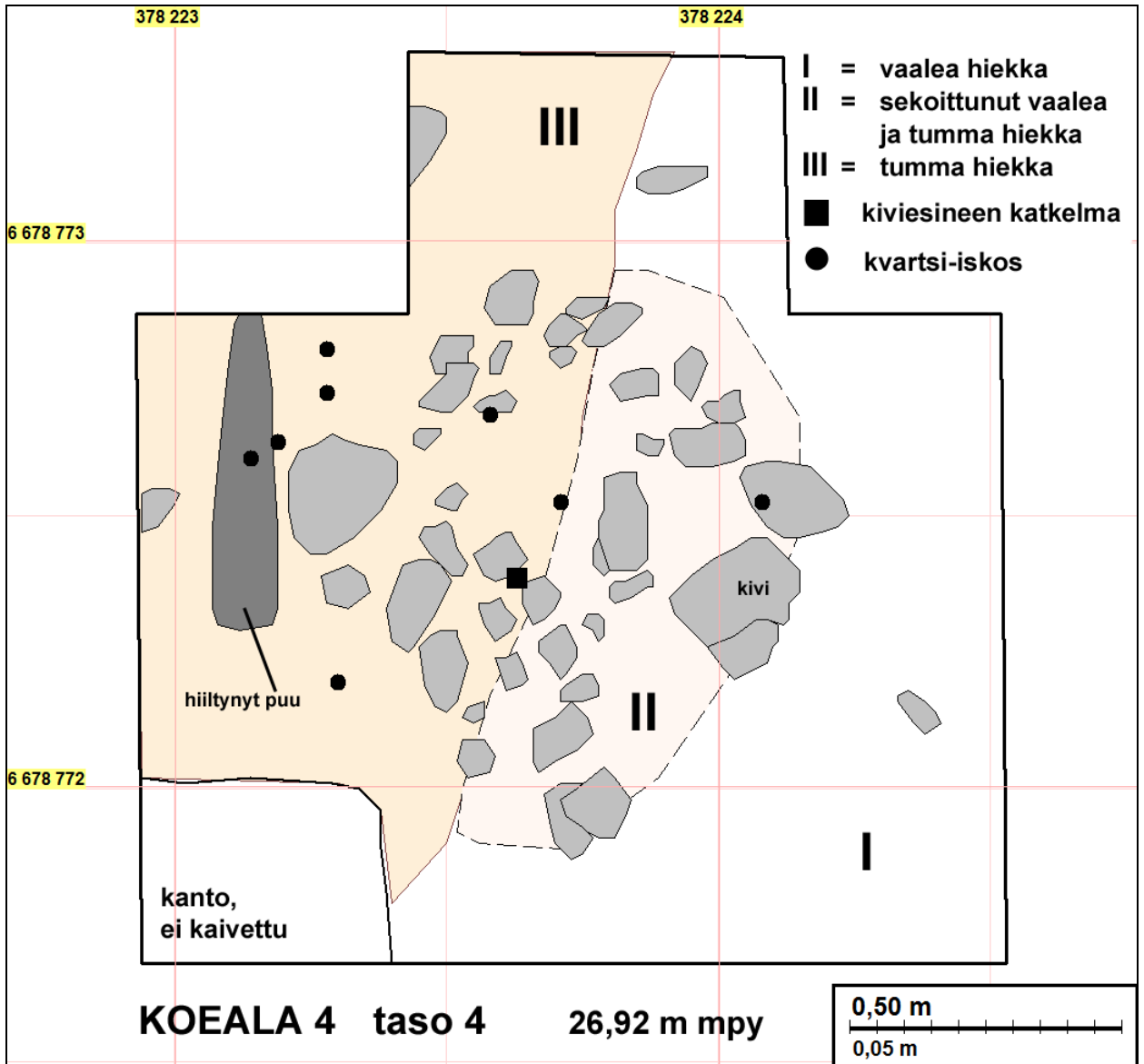

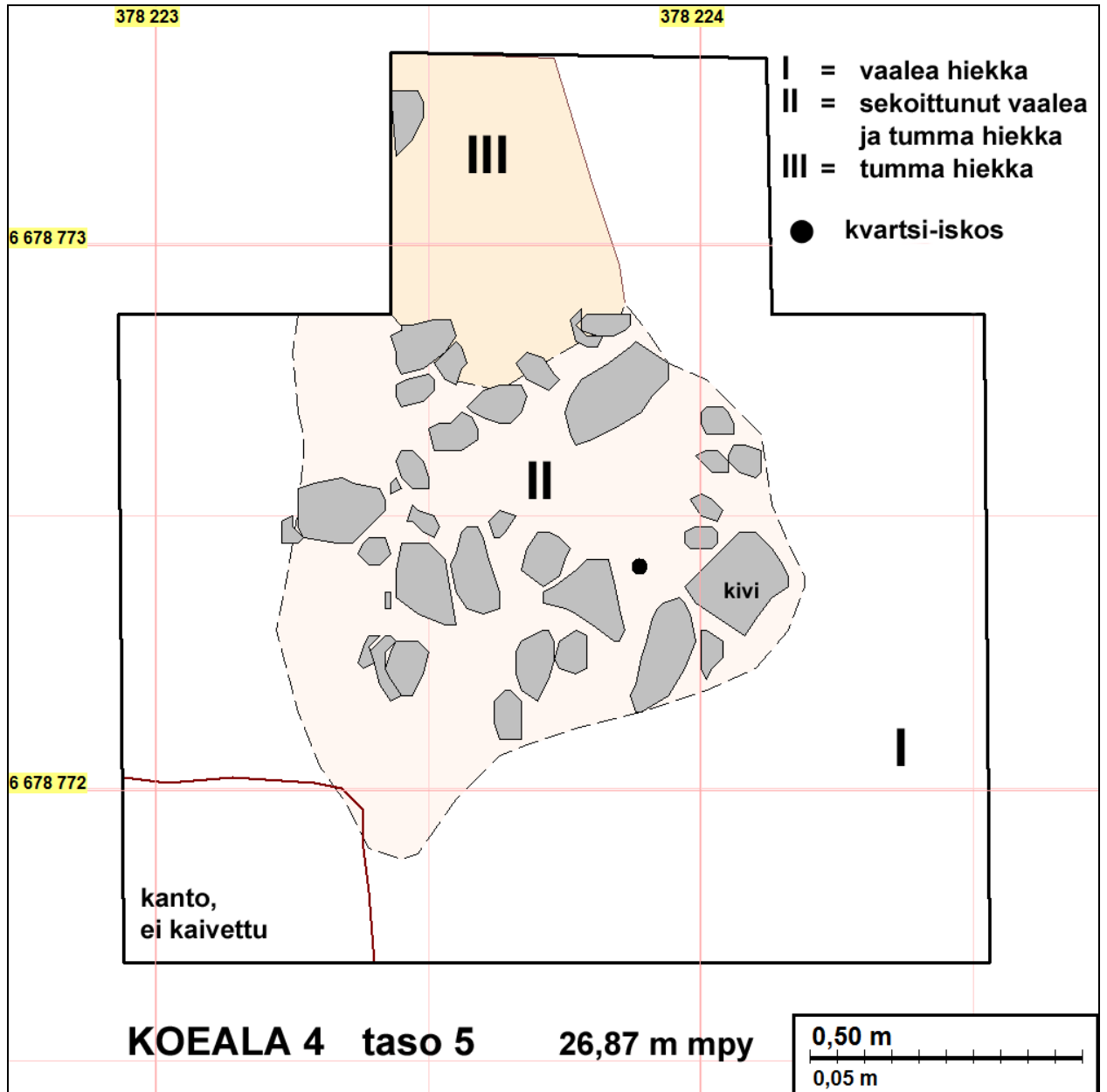
Kaivausala 4, tasossa 6. Kuvattu lounaaseen. Rahtola dokumentoi, Sepänmaa lapion varressa (vas.), Timo Sepänmaa kaivaa koealan numero 4 kerrosta 7 (oik.)

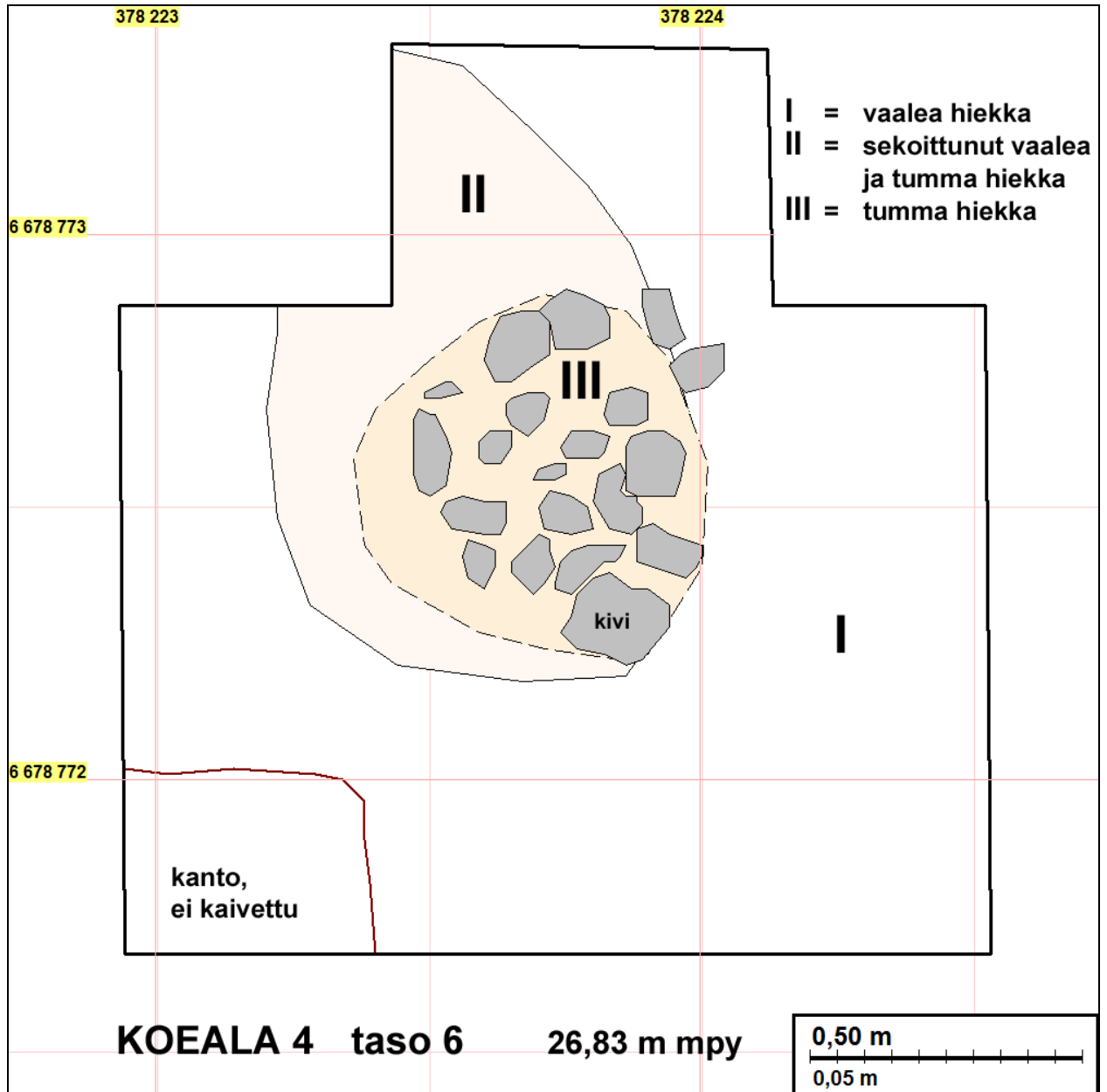
Liesi tasossa 8 (vas.). Johanna Rahtola kaivaa koealaa numero 4, kerrosta 9 (oik.).

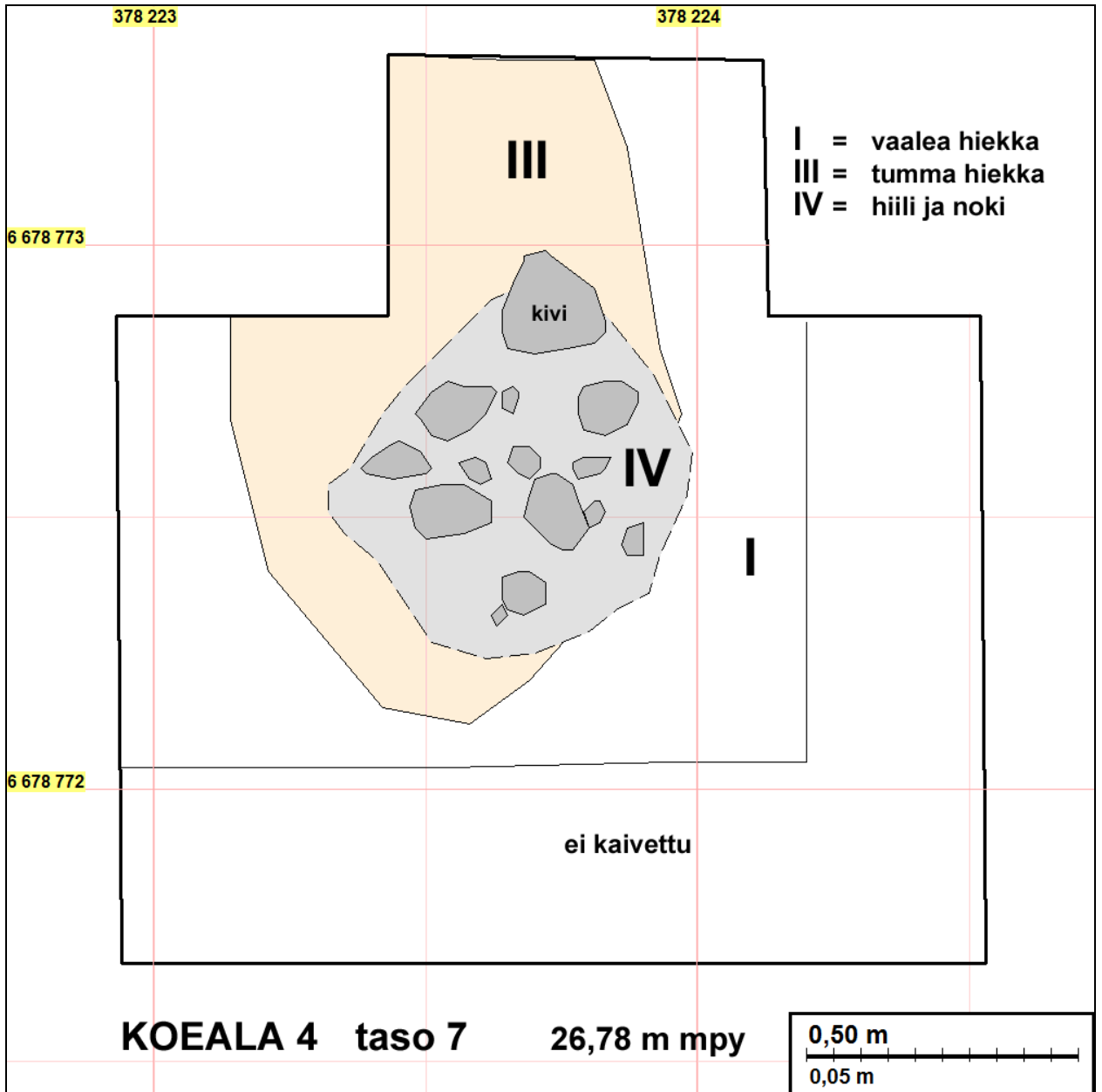

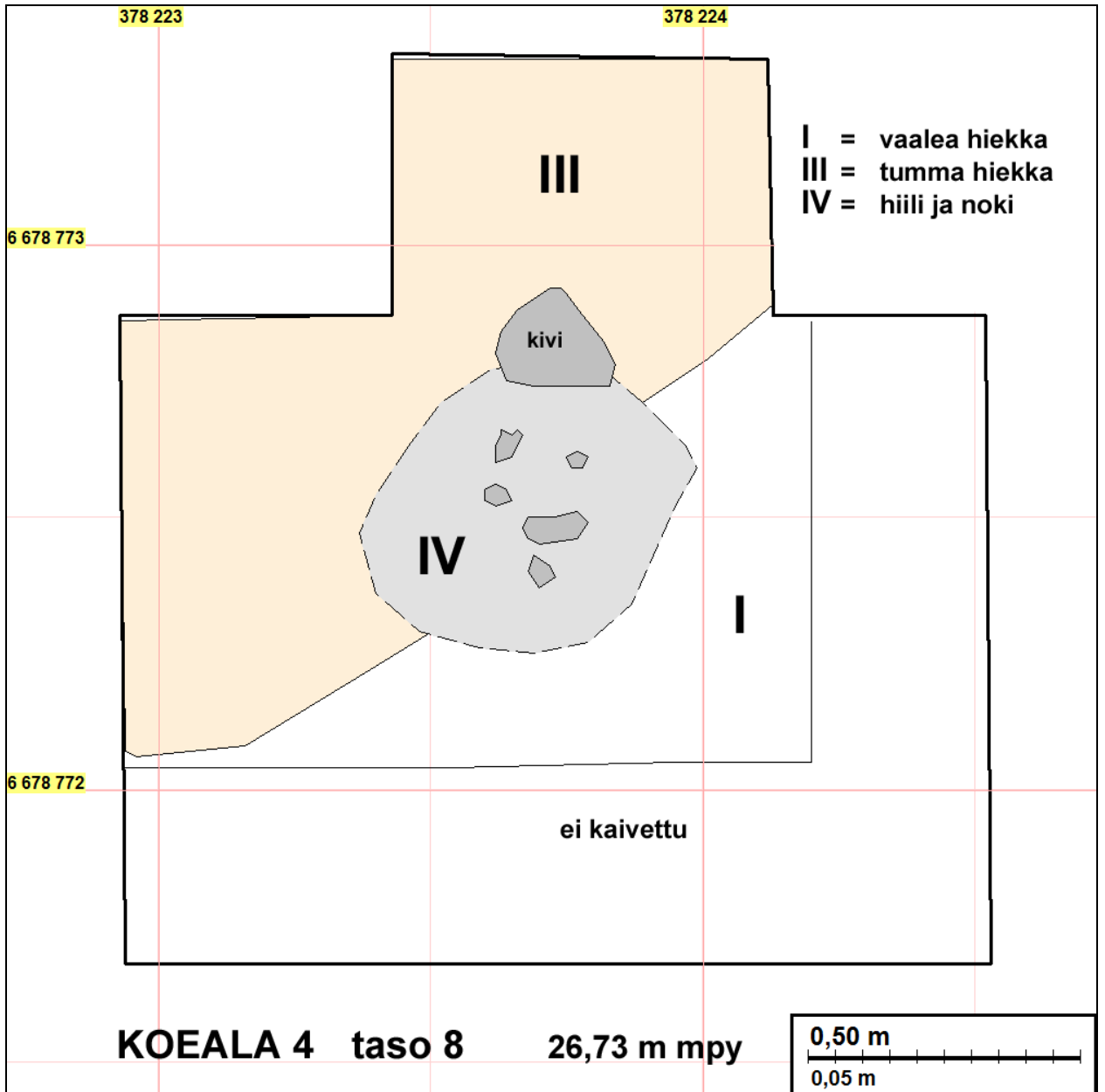

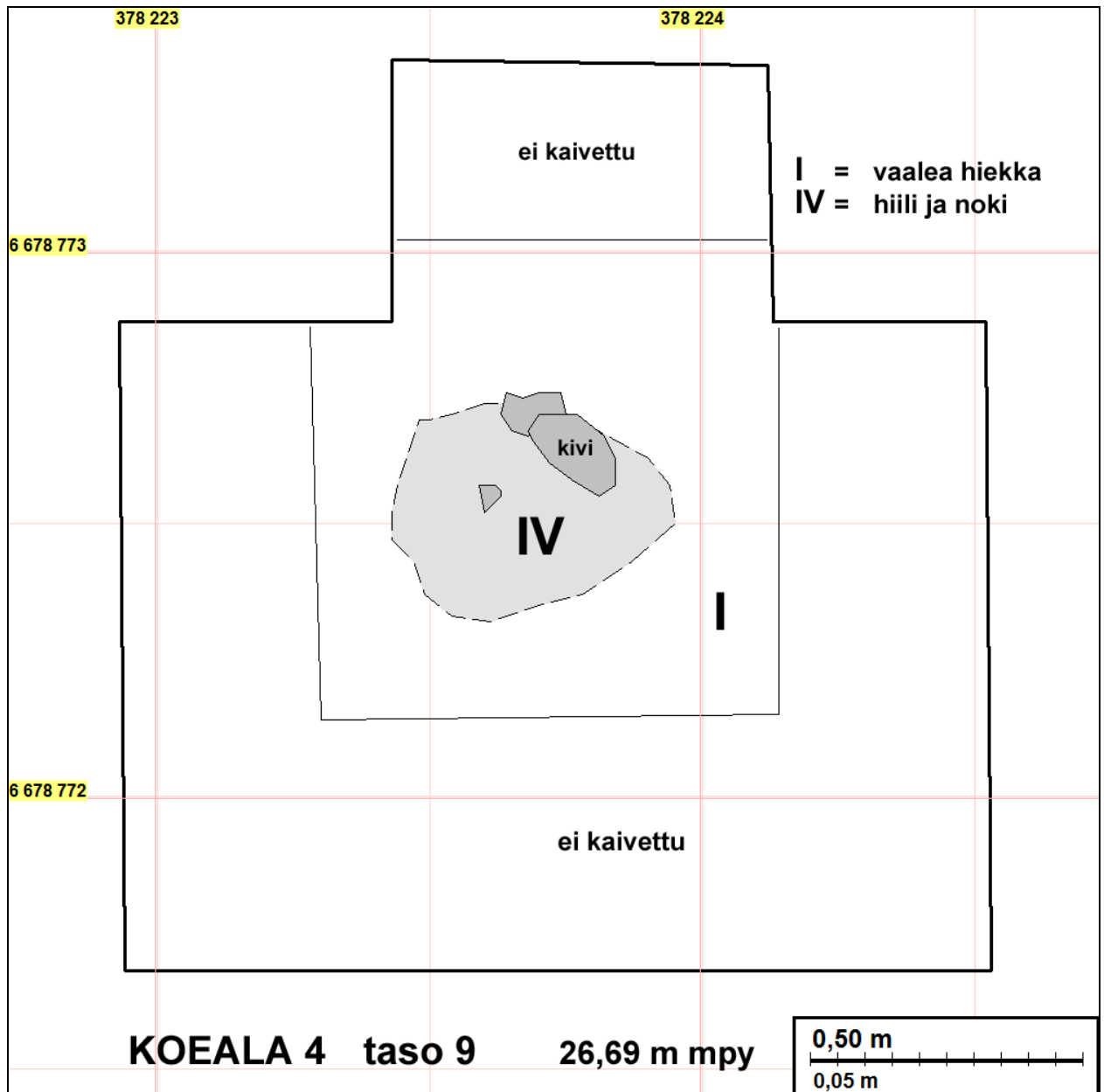

Koeala 5

N 6678759,85 E 378220,51 Z 26,45 (koilliskulma).

Koko: 90x100, 0,9 m²

Eteläisin koeala.

Dokumentointitaso	Kv. kpl	Kuvaus
0 = 0-15 cm		pintaturve
1 = 15-22 cm		huuhtoutumiskerros, vaalea hiekka. Muutamia kvartsipalasia, ei iskoksia hiekan seassa.
2 = 22- 26 cm	3	punainen hiekka (vaaleampi kuin ylemmässä kerroksessa), kiviä Ø n. 10-15 cm, ei rapautuneita.
3 = 26-30 cm	3	punainen hiekka (vaalea), hiilihippuja ja hyvin pieniä kvartsin palasia sekoituneena
4 = 30 ->	2	punanainen hiekka (vaalea), hiilihiput ja löydöt kerroksen yläosasta. Kiviä ei rapautuneita n. Ø n. 5-10

Tulkinta: Koealassa todettiin muita kuoppia vahvemmin punaiseksi värjätynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 20 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: Kvartsi-iskoksia 8 kpl.

Koeala 5, taso (vas.) ja taso 2 (oik.).

Taso 3 (vas.) ja taso 4 (oik.).

Taso 5 (vas.) ja profiili (oik.).

Koeala 6

N 6678780,55 E 378223,42 Z 27,22 (koilliskulma)

Koko: 60x60 m²

Koeala tehtiin metsäpolun luoteispuolelle.

Dokumentointitaso	Kv. kpl	Kuvaus
0 = 0-12 cm		pintaturve mineraalimaan rajalle.
1 = 12-16 cm		vaalea ruskea hiekka, kuopan itäreuna vaikuttaa sekoittuneelle.
2 = 12-22 cm	1	vaalea ruskea laikullinen hiekka.
3 = 22-25 cm		tumma ilmiö on palanut juuri, ruskea laikukas hiekka. Pohjalla tehty tarkistuskuoppa -> puhdas hiekka.

Tulkinta: Koealassa todettiin punainen, värjäytynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 15 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: yksi kvartsi-iskos 1 kpl.

Koeala 6 taso 1 (vas.) ja taso 2 (oik.).

Taso 3 (vas.) ja taso 4 (oik.).

Koeala 6, profiili.

Koekuoppa 7

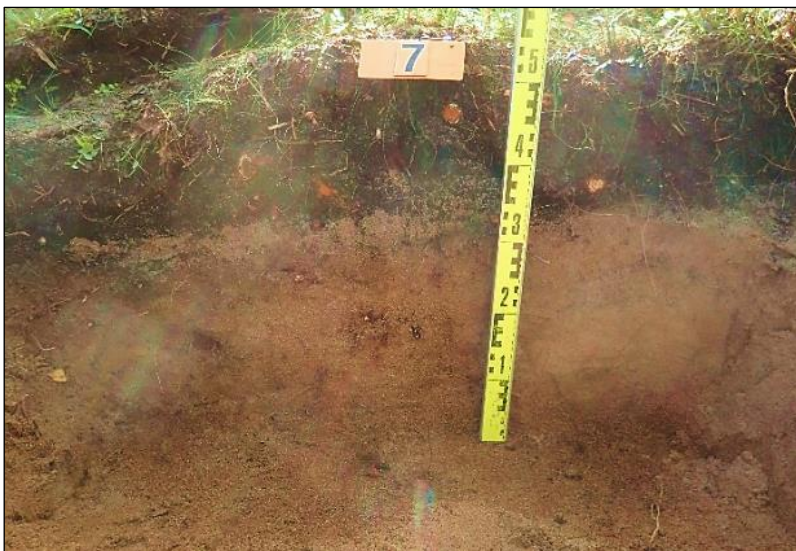
N 6678776,89 E 378227,81 Z 27,47 (lounaiskulma)

Koko: 80x100, 0,8 m²

Profiilin kuvaus	Huomio
0 -17 cm pintaturve	
17–21 cm vaalea punertava hiekka	1 kvartsi-iskos
21–52 cm punaruskea hiekka	

Tulkinta: koekuopassa todettiin punainen, värjäytynyt hiekkakerros, minkä paksuus oli noin 20 cm = kulttuurikerros.

Löydöt: yksi kvartsi-iskos.

Koekuopan 7 itäprofiili.

Koekuoppa 8

N 6678785,88 E 378223,44 Z 27,71 (koilliskulma)

Koko: 75 x 75 m²

Profiilin kuvaus	
0-10 pintaturve	
10-15 vaalea hiekka	
15 -> kellertävä hiekka.	
37 cm pinnasta liesikiveys ja hiiltä.	Liesikiveys, osittain esillä

Koekuoppa 8 tehtiin vähälöytöisestä koealasta 6 pohjoiseen maastotyön lopussa muinaisjään-
nöksen pohjoisrajan varmistamiseksi. Koekuopassa havaittiin samankaltainen liesikiveys kuin
kuopassa 4. Kiveys tuli esiin vasta n. 37 cm syvyydellä kuopan koillisnurkassa. Noin 1/3 osa
liedestä osui kuopan kohdalle. Liesikiveyksen ympäriltä kaivettiin maata, havainto dokumentoi-
ttiin valokuvaamalla ja mittauksin. Liettä ei kaivettu esiin, koska koekaivauksen resurssien puit-
teissa liettä ei ollut mahdollista tutkia ja dokumentoida asianmukaisesti.

Koekuopasta 8 ei tullut löytöjä, tulokseen voi kuitenkin vaikuttaa se, että ei kaivettu pohjaan
kuten muut koekuopat ja koealat. Huomioitavaa tosin on kuitenkin, että muissa koekuopissa ja
kaivausaloissa löydöt tulivat noin 15 -20 cm syvyydeltä.

Tulkinta: Paikalla liesikiveys, sekä punertava hiekka, värjäytynyt kerros noin 20 cm pinnasta =
kulttuurikerrosta. Liesikiveys jatkuu syvemmälle, siten todennäköisesti myös punainen värjäyty-
nyt hiekka.

Löydöt: ei löytöjä.

Koekuoppa 8, liesikiveys (vas.), profiili ja kiveys (vas.).

Koekuoppa 9

N 6678795,18 E 378223,55 Z 28,00 (koilliskulma)

Koko: 80 x 80 cm, 0,64 m².

Pohjoisin koekuoppa, tehty koekuopan 8 pohjoispuolelle.

Profiilin kuvaus	
0-12 cm pintaturve	
12-19 cm huuhtoutumiskerros	
19-25 cm punertava hiekka	
25-43 cm vaalea hiekka, pohjalla karkea hiekka.	

Tulkinta: koekuopan oli löydötön, eikä siinä havaittu rakenteita tai kulttuurikerrosta. Kuopan hiekka on huomattavasti vaaleampi, kuin eteläisempien kuoppien punainen hiekka, kuopan maakerrokset osin sekoittuneet.

Koekuoppa 9, profiili.

Tulkinta

Kaikissa koealoissa ja -kuopissa paitsi 8 ja 9 todettiin kvartsi-iskoksia. Kvartsit löytyivät n. 8-30 cm syvyysväliä. Koelassa 4, jossa oli liesi, löytöjä tuli myös syvemmältä. Kaikkiaan kvartseja löytyi 56 kpl ja yksi kivilaji-iskos eli noin 9 löytöä per neliometri. Täysin verrannollisia koealojen ja -kuoppien löytömäärät eivät ole keskenään koska kaivantojen koko vaihtelee. Voidaan kuitenkin todeta, että löytöjä tuli alueelta suhteellisen tasaisesti sen pohjoisosaa lukuun ottamatta, jossa kuoppa 8. Koekuoppaa 8 ei kaivettu ns. pohjaan, kaivaminen keskeytettiin lieden pinnan esiintulon jälkeen.

Kulttuurikerrosta oli aluksi vaikea erottaa luontaisesta maan värityksestä muualla kuin kuopassa 4 havaitun lieden ympärillä. Vasta kun oli avattu pohjoisin koekuoppa 9, voitiin luotettavammin todeta, että muissa kuopissa havaittu värjäytyneempi (punainen hiekka) maa on ns. vahvaa kulttuurikerrosta. Kuopassa 9 maaperä oli sama kuin muissa mutta podsolin A-kerroksen alainen rikastumiskerros oli vaaleampaa, vaikka maaperä, kasvillisuus ja kunta olivat samankaltaiset kuin muualla (siis huuhtoutumisolosuhteet, jotka värjäävät luontaisesti podsolin A-kerroksen alaisen B-kerroksen, olivat samat).

Kesäkuun inventoinnissa havaittiin useissa alueelle tehdyissä koekuopissa suhteellisen voimakkaasti värjäätynyttä ja paksua podsolimaannoksen B-kerrosta. Sen tulkinta koeuopista oli kuitenkin epävarmaa johtuen kalliopinnan läheisyydestä ja löytöjen, erityisesti luun puutteesta. Pidettiin mahdollisena että lähellä maanpintaa oleva kallio olisi värjännyt maaperää. Se on hyvin yleistä ja normaalia – kallion päällä olevan ohuen hiekkamaakerroksen rikastumiskerros voi olla hyvin voimakkaasti värjäätynyt luontaisesti. Alueen rehevä kasvillisuus ja paksu turve- ja kuntakerros voi myös aiheuttaa voimakkaan huuhtoutumisen ja paksun ja värjäätyneen rikastumiskerroksen. Pienialaisista koekuopista ja kairanäytteistä kulttuurikerroksen erottaminen luontaisesta voi siten joskus olla varsin hankalaa ja virhetulkinnan vaara on suuri.

Kuopissa 1-8 todetun värjäätyneen maan arveltiin aluksi johtuvan alueen koillispuolisen kalliopinnan läheisyydestä. Työn aikana vahvistui kuitenkin käsitys, että voimakkaasti värjäätynyt maa on ihmisen aiheuttama eli kulttuurikerrosta. Käsitys sai lopullisen vahvistuksen kun koe-

kuoppa 9 avattiin, viimeisenä kaikista. Koealoissa ja -kuopissa 1-8 on siis vahva kulttuurikerros, joka korreloi (suhteellisen vähäisten) löytöjen kanssa. Kulttuurikerroksen levintä on alueella melko tasainen (siis kerroksen paksuus ja voimakkuus) mutta kallion läheisyydessä on silti pidettävä mielessä kallion vaikutus maaperän värjäytymiseen.

Paikka ajoittuu rannansiirtymisen perusteella keraamiseen kivikauteen. Kuitenkaan keramiikkaa ei löydetty lainkaan, kuten ei myöskään palanutta luuta – mutta kylläkin kaksi kuoppaliettä (ja kuntoradan länsipuolella, leikkauksessa on kolmas liesi). Havainto on mielestäni merkittävä ja se voi kertoa alueen käytöstä ja käyttötarkoituksesta. On myös mahdollista, että alueella mahdollisesti oleva luu ja keramiikka ovat keskittyneitä ja koekuopat eivät osuneet niiden esiintymiskohdille. Tämän aikakauden kivikautisille asuinpaikoille sellainen luun ja keramiikan keskittyminen ei kuitenkaan ole tyypillistä. Huomionarvoista on myös se, että yhtään esinettä ei kvartsien joukossa ole – niitä tutkimme kuitenkin myöhemmin vielä lisää ja tarkemmin.

Koska ajoittava löytöjä ei ole, paikan ajoitusarvio perustuu yksinomaan rannansiirtymiskronologiaan. Paikalta ei löytynyt luuta, joten luotettavaa radiohiiliajoitusta ei nyt voi saada. Isompia hiilenkappaleita, ei liesistä tullut esiin, selkeästä kontekstista. Hiilen ajoittaminen on myös hyvin riskialtista – sen ajoitus voi olla harhaanjohtava.

On myös mahdollista, että paikka ei ole rantasidonnainen. Periaatteessa paikka voisi ajoittua varhaismetallikauteen, jonka aikaisille asuinpaikoille on usein tyypillistä löytöjen, erityisesti keramiikan keskittyminen. Varhaismetallikautisia asuinpaikkoja tiedetään sijaitsevan etäämpänä rannasta, mutta ei kampakeraamisten. Varhaismetallikautinen ranta sijaitsee n. 100-200 m etäisyydellä tästä asuinpaikasta.

Luiden puuttumisesta päätellen paikalla ei ole syöty ja valmistettu ruokaa, eikä varsinaisesti ”asuttu” ainakaan pidempiä aikoja – keramiikan ja esineiden puuttumisesta päätellen. Paikka voisi olla - muutaman lieden perusteella – jonkinlainen ”manufaktuuri”, valmistuspaikka, jossa on jalostettu hyljettä tai muuta riistaa, keitetty talteen ruhoista niiden rasvat ja muut ruhonosat on käytetty muualla. Tätä tulkintaa tukee havainto, että tutkimuksessa kuoppaliedessä vaikutti olevan paksu rasvamainen kerros, mutta ei lainkaan luita.

Kyse voi olla laajan asuinpaikan toiminnallisesta osasta ja ”varsinainen” asuinpaikka, jossa palaneet luut ja keramiikat (asumus) ovat länsipuolella kuntoradan alla ja/tai länsipuolella.

Tulos

Kivikautisen asuinpaikan koekaivauksessa alueelle tehtiin kuusi erikokoista tasokaivausmenetelmällä kaivettua koealaa (nro.1-6) ja kolme koekuoppaa (nro. 7-9).

Koealoissa ja – kuopissa 1-8 todettiin kulttuurikerros, mikä ilmeni punertavan ruskeaksi värjäytyneenä (hiekkä) kerroksena. kulttuurikerroksen paksuus oli 10- 20 cm ja kaivetun lieden kohdalla 35 cm. Koealassa 4 todettiin kuoppaliesi, mikä tutkittiin, dokumentoitiin ja kaivettiin pois. Koekuopassa 8 todettiin vastaavan kaltainen liesikiveys, mutta siitä ei otettu esille kuin pinta.

Muinajäännös on vähälöytöinen, löydöt ovat yksinomaan kvartsi-iskoksia, sekä yksi pieni, mahdollisesti kiviesineen katkelma. Kvartsi-iskoksia löytyi koealoista ja – kuopista 1-7 yhteensä 56 kpl. Lisäksi joitain kvartsi-iskoksia näkyi myös alueen poikki menevän metsäpolun pinnalla.

Kivikautinen muinaisjäännös rajattiin alueelle, missä koealoissa ja – kuopissa todettiin löytöjä ja kulttuurikerros tai rakenne - liesikiveys. Kaakossa muinaisjäännös rajautuu avokallioon, etelässä kapeaan kallioharjanteeseen ja törmään sekä kivikkoiseen maaperään. Muinaisjäännöksen länsirajaa ei selvitetty – se jatkuu kuntopolun länsipuolelle.

Suunnitellun sprinttiradan kohdalla on kivikautista muinaisjäännöstä n. 33 m matkalla, koekuopan numero 8 pohjoispuolelta etelään koealueen 5 eteläpuolelle. Sprinttiradan leveys on sen rakennusalueen laidoilta mitattuna n. 11 m. Esihistoriallista kulttuurikerrosta, muinaisjäännöstä, on suunnitellun sprinttiradan kohdalla n. 360 m² laajuisella alueella.

Urheilupuisto 2 muinaisjäännös on mielenkiintoisen arvoituksellinen. Se ei ole tyypillinen esihistoriallinen asuinpaikka. Sen ajoitus perustuu yksinomaan rannansiirtymiskronologiaan ja on ajoittavien löytöjen puutteesta johtuen epävarma. Paikan funktio ei ole tiedossa.

Alueella saattaa hyvin todennäköisesti sijaita vielä enemmän liesiä kuin nyt havaittiin. Niiden havaitseminen maan pinnalta esim. maatulokalla voi olla hyvin hankalaa, koska alueella on myös vanhoja maatuneita kantoja, jotka voivat tutkakuvassa näkyä liesimäisenä anomaliana. Lieden kosteusero (mitä maatulokalla mitataan) ympäristöön nähden vaikuttaisi olevan vähäinen ja ehkä hieman selkeämpi vasta syvällä. Löydöt saattavat olla hyvinkin keskittyneinä. Ajoittavat ja paikan funktiota selittävät löydöt voivat olla vähäisiä, jopa yksittäisiä ja ne voivat sijaita ”missä tahansa”. Löytöjen levintä - erityisesti jos ne ovat lukumäärältään vähäisiä - voi antaa ratkaisevaa tietoa alueesta. Alueella voi maaperässä olla myös muita rakenteiden jälkiä kuin liesikiveyksiä.

Jos sprinttirata rakennetaan, on syytä kaivaa koko nyt määritetyn kulttuurikerroksen alue tasokaivauksena niin, että kaivettu maa seulotaan ja löydöt otetaan tarkoin talteen ja mitataan paikoilleen. Liesien ”rasvaisesta” maaperästä olisi syytä pyrkiä analysoimaan erilaisia tekijöitä, jotka voivat selittää liesien käytön. Olisi pyrittävä löytämään hyvä ajoitusnäyte – käytännössä palanutta luuta, ellei paikalta löydy sen selkeästi ajoittavaa keramiikkaa.

15.10.2016

Timo Jussila